

SADRŽAJ – CONTENTS

<i>Iz uredništva/Editorial</i>	Ne sustajemo i to nije – slučajno	153
<i>Članci/Articles</i>		
Tonći Kokić, Split	Non-randomness of Genetic Mutations: Some Philosophical Implications <i>Neslučajnost genetičkih mutacija: neke filozofske implikacije</i>	157
Josip Jelenić, Rim	Čovjek i društvo: izazovi u svjetlu društvenog nauka Crkve <i>The Person and Society: The Challenges according to the Social Teaching of the Catholic Church</i>	177
Dragan Nimac, Zagreb	Povijesno-etnografski presjek običaja barabana u negdašnjem obredu jutrenje Velikog tjedna u kontekstu njihova mogućeg oživljavanja u suvremenoj kulturi i liturgijskoj praksi <i>A historical and ethnographic analysis of the baraban customs in the officium tenebrae in the vigilies of Triduum sacrum before liturgical reforms of Holy week, and its potential revitalization in contemporary culture and liturgical practice</i>	197
Marija Šerić, Zagreb	Žensko pitanje u suvremenoj islamskoj misli <i>The woman question in the modern Islamic thought</i>	217

Za otvoreni dijalog

Jadranka Brnčić, Zagreb Crkva i svijet 237

Ogledi/Essays

Jacqueline Otilija Bat,
Zagreb Osobe s intelektualnim teškoćama u tranziciji
društvenog modela skrbi: društvo i Crkva
pred izazovom vremena 260

Stjepan Šoštarić, Ivanec Pneumokracija ili vladavina Duha u Crkvi
(II. dio) 268

Josip Balabanić, Zagreb Božje stvaranje evolucijom 295

Iz života Kruga

Jure Gabrić, Zagreb Dobrota je put kršćanstva
– o godišnjici smrti Željka Mardešića
(26. lipnja 2006.) 306

Upute autorima 308

Riječ glavnog urednika

Ne sustajemo i to nije – slučajno

Uputio sam pitanje predsjedniku Kruga ima li novca za tiskanje ovog broja. Godišnji su odmori, odgovor nije stigao ali, kao što vidite, i ovaj put smo izašli. Gotovo potpuno zatvaranje slavina dosadašnjih novčanih potpora valja neka-ko prebroditi, u uvjerenju da u »intelektualnome i duhovnom« polju radimo društveno koristan posao, na zajedničko dobro.

Ustrajavamo, dakle, i u osmoj godini redovitog izlaženja uprkos svemu. To znači da smo, stjecajem nekih dobrih okolnosti i, svakako, po zagovoru sv. Josipa, opet uspjeli osigurati minimalna novčana sredstva za nastavak. Sve se može planirati, ali stjecaj okolnosti nikada ne može biti dokraja planiran, što ne znači da u onome što zovemo stjecajem okolnosti često i sami ne sudjelujemo. Naprotiv. No, tu je mnogo onoga što zbog nedokučivanja dubine uzroka zovemo slučajem. Tako je u prirodnome svijetu, tako je u našem društvenom životu.

Za vjernike monoteističkih religija, ništa u ovom Božjem svijetu u konačnici nije slučajno. Drukčije je s gledišta znanosti. Prema znanstvenom metodološkom redukcionizmu, za svijet se ne može tvrditi da je ikako planiran ili smišljeno zasnovan i da prirodni procesi smjeraju nekakvome cilju. Dosljedno tome, i Darwinova evolucijska teorija, u tzv. *novoj sintezi*, sve morfološke i ponašajnske varijacije vidi kao rezultat pojavljivanja *slučajnih* genetičkih mutacija i neizbježne (»nužne«) selekcije oblika podobnijih okolišu. Za prirodnu znanost, dakle, život i njegova evolucija slučajne su pojave.

Ovaj broj našeg časopisa, ipak, započinjemo tekstom u kojem autor, filozof biologije, pokušava iznijeti argumente u prilog *neslučajnosti* genetičkih mutacija i govori o nekim filozofskim implikacijama koje se iz toga naziru. Autor upozorava na više čimbenika povezanih s genetičkom mutacijom, primjerice na tzv. mutacijski kompleks, koji je presudan za veoma bujnu gensku epigenetsku ekspresiju i ukupni fenotip jedinki kao izravan predmet prirodnog odabira. Naime, genetičke mutacije, to grubo gradivo evolucije, otkrivaju se kao zbivanje koje je velikom vjerojatnošću usmjereno porastu biološke raznolikosti, pa se može govoriti i o njihovoj neslučajnosti. Usmjerenost mutacijskih procesa može se vidjeti već u dovoljnoj ponudi nasljedne varijacije koja pogoduje porastu životne složenosti i raznolikosti, u konačnici održanju života ili njegovu opastanku, i u tom smislu one nisu slučajne.

Dakako, ta spoznaja, za vjernika nekako komplementarna vjeri u Providnost, ništa ne čini lakšom vjeru koja je svakodnevno suočena sa životnim činjenicama, primjerice da je u ovom trenutku više od 20% Pakistana (veličina jedne Italije) pod vodom, da poplave i orkani haraju Europom i velikim dijelo-

vima Azije, odnoseći desetke tisuća žrtava, ostavljajući milijune bez krova nad glavom i bez sredstava za život, uzrokujući bolesti, glad i smrt mnoštva djece. Tu, kao i s obzirom na ekološku katastrofu u velikim dijelovima Meksičkog zaljeva, znanstveno i filozofski možemo govoriti o slučajnostima i o stjecaju okolnosti, ali u uzrocima dramatskih klimatskih promjena globalnih razmjera čovjek sve jasnije pronalazi sebe, svoje etički neprihvatljivo ponašanje, a istinski humanizam polaže ispit u praksi.

Ovdje donosimo i nekoliko drugih članaka u kojima autori raspravljaju o odnosima pojedinca i društva u socijalnom nauku Katoličke Crkve, o položaju žene u islamskoj misli te o etnografskim i liturgijskim reminiscencijama u vezi s običajem *barabana* koji je postojao u liturgiji prije liturgijske obnove Velikog tjedna od sredine 20. stoljeća. Obrednim detaljem *barabana* na jutrenji (*officium nocturnum*) u predvečerja Svetog trodnevlja u potpunome mraku crkava izvorno se stoljećima prije Koncila vjerojatno iskazivao protest protiv osude pravednog Isusa, odnosno protiv opredjeljenja za razbojnika Barabu. Ali silovitost koju su prisutni u tom kratkom obrednom detalju iskazivali možda se može shvatiti i kao, više nesvjesna ili podsvjesna provala vjerničkog bijesa protiv zla u svijetu, posebno protiv tolikih društvenih nepravda koje su ljudi bili prisiljeni podnositi stoljećima. *Barabana* u Velikom tjednu nema već gotovo pola stoljeća. Kako društvenih nepravdi, mučenja Krista u najmanjima od njegove braće ljudi i opredjeljenja moćnih za kojekakve *barabe* umjesto za Božjeg Pravednika ima posvuda i danas, autor članka pomišlja na revitalizaciju tog drevnog običaja, barem u nekim mjestima, uz prethodnu duhovnu pripremu i promišljeno vođenje obreda u smjeru podizanja svijesti svih onih koji bi se u taj obred uključili.

Nastavljamo rubriku *Ogleda* s tri priloga. Upozoravamo, međutim, na novu rubriku koju od ovog broja uvodimo pod naslovom *Za otvoreni dijalog*. Prema namjeri uredništva, riječ je o trajnoj rubrici u kojoj će čitatelji slobodno izražavati svoja mišljenja o različitim teškim pitanjima današnjice. Prva je tema »Crkva i svijet« autorice dr. sc. Jadranke Brnčić. Tko je čitao njezinu knjigu *Biti katolik još* (2007.), razumjet će i ovu njezinu analizu odnosa Crkve i svijeta, u prošlosti i sadašnjosti. Objavljujemo razmišljanje jedne vjernice intelektualke, koja voli Crkvu i vjeruje u nju, i pozivamo sve koji na tu temu žele izreći svoje mišljenje da se uključe. Odnos Crkve i svijeta bila je jedna od središnjih tema na Drugome vatikanskom saboru, a i danas nije manje aktualna. Novom rubrikom želimo pridonijeti boljem razumijevanju poslanja Crkve u današnjem svijetu, kojemu Crkva treba da služi. Različite teologije u tome nisu i ne smiju biti zapreka. Samo budimo daleko od duha nezrelog svađalaštva, omalovažavanja drugih i svake isključivosti.

Nakraju, dobra vijest, posebno za naše mlade i mlade istraživače znanstvenike: *Nova prisutnost* indeksirana je u dvjema uglednim međunarodnim bazama podataka, kako navodimo i u impresumu.